

Hea klient!

Suvi on jällegi möödunud ning ettevalmistused talveks käimas. 2005. aasta suve märksõnaks on kindlasti uued laudad, millega loomulikult on kaasnenud uue tehnoloogia kasutuselevõtt. Selline kiire areng esitab Jõudluskontrolli Keskuse tööle üha suuremaid nõudmisi, mida tänasel päeval õnneks ka täita oleme suutnud. Jõudluskontrolli Keskuse sooviks on uuenduste võimalikult lai praktikas rakendamine, mis omakorda annab võimaluse arenguks ning koostöö parandamiseks.

Jõudluskontrolli Keskuse ja Teie vahelise hea koostöö näiteks on peagi lõppev pikaajaline projekt, mille eesmärk on seakasvatajatele uue andmehõive programmi Possu loomine ning seni kasutuses olnud DB-planeri väljavahetamine. Tänapäeval oleme jõudnud Possu programmi koolitusteni ning meeldiva üllatusena tõdenud, et pärast koolitusi on programm aktiivselt kasutusele võetud. Possu soe vastuvõtt seakasvatajate poolt on tõestus, et Possu loomisega seotud inimesed on teinud õiget ja vajalikku asja ning mis peamine – nad on teinud seda hästi.

Lisaks kiirele tehnoloogilisele arengule on hea meel tõdeda, et sellel aastal saavutati loomanäitustega uus tase (rekord) – eesti punase tõu ja eesti holsteini tõu kaunimaks osutunud lehmad tulevad ühest farmist. See on tunnustus tehtu eest ning lisades sinna korralikud toodangunäitajad, tuleb teha aupaklik kummardus Tartu Agro inimestele.

Eestis toimuva arengu võttis tunnus-tava mõtteteraga kokku Luige näitust külastanud hollandlane Coen van Rosmeulen: “Eesti on saavutanud taseme, kus tuleks hollandlasi Eestisse õppereisile tuua”.

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Lammaste ja kitsede märgistamise kord

Alates 10. juulist 2005 kehtib uus lammaste ja kitsede märgistamise kord.

Uue korra järgi toimub lammaste ja kitsede märgistamine ja registreerimine Euroopa Nõukogu 17. detsembri 2004. aasta määruse 21/2004 nõuete kohaselt. Lisaks seni kasutusel olnud ühele kõrva-märgile on vaja loomale, kes on sündinud alates 9. juulist 2005. aastal, paigaldada teine identifitseerimisvahend. Sisuliselt tähendab see kohustust kasutada teise märgisena kas teist kõrvamärki, tätoveeringut, kitse sõrgatsile kinnitatavat tähist või elektroonilist transponderit.

Lammas ja kits tuleb märgistada kuue kuu jooksul alates looma sündimise päevast, aga igal juhul enne, kui loom viiakse ühest karjast teise või tapamajja. Siiani kehtis kohustus märgistada lammas ja kits 20 päeva jooksul alates looma sündimise päevast.

Uus kord ei välista märgistamise jätkamist seni kehtinud 20 päeva jooksul. Varasem märgistamine on kindlasti otstarbekam tõukarjades ning nendes farmides, kus peetakse lambaid ja kitsi nende turustamise eesmärgil ning kus on oluline loomade põlvnemisandmete jälgitavus.

Jõudluskontrolli Keskus (JKK) pakub loomapidajatele lammaste ja kitsede kõrvamärgikomplekte, mis koosnevad kahest identsest kõrvamärgist. Kõrvamärgipaar maksab 12 krooni (hind on koos käibemaksuga).

Loomapidajad, kellel on osa varem ostetud plastkõrvamärgidest kasutamata, saavad JKKst tellida sama registrinumbriga kandva teise kõrvamärgi. Teise kõrvamärgi hind on 5.50 (koos käibemaksuga). Olemasolevale kõrvamärgile teise sama registrinumbriga kõrvamärgi tellimiseks peab loomapidaja esitama JKKle kirjaliku taotluse, kus on ära näidatud registrinumbrid, millistele soovitakse tellida teine kõrvamärk. JKK kontrollib, kas nimetatud kõrvamärgid on müüdnud taotluse esitanud isikule ning kas nimetatud kõrvamärgid ei ole juba põllumajandusloomade registris registreeritud. JKK tellib nimetatud märgid firmalt Allflex ning väljastab saabunud kõrvamärgid posti teel lunapakina.

Enne 10. juulit 2005. aastal sündinud lammast ja kitse ei pea uuesti märgistama ega registreerima. Lamba või kitse kõrvamärgi kadumise või loetamatuks muutumise korral väljastab JKK loomapidajale sama registrinumbriga kõrvamärgi – enne 10. juulit sündinud lammaste ja kitsede puhul ühe kõrvamärgi, alates 10. juulist sündinud lammaste ja kitsede puhul vastavalt vajadusele kas ühe või kaks asenduskõrvamärki.

Uued rekordid

Sellel aastal on päevalüpsi rekordeid püstitatud ja purustatud juba mitu korda. Juulikuus ületasid kaks Põlva Agro OÜ lehma 2004. aastal Põlva Agro OÜ lehma Võlu (reg.nr. 1201284) püstitatud rekordi 67,9 kg. Uueks rekordiks jäi lehm Siiru (reg.nr. 1201758) lüpsitud 70,5 kg piima päevas. Septembrikuus purustati see rekord aga tervelt 6,3 kilogrammiga. Põlva Agro OÜ lehm Hesa (reg.nr. 549518) lüpsis septembri kontroll-lüpsil 76,8 kg.

Põlva Agro OÜ lehm Minna (reg.nr. 542707) püstitas uue eesti punase tõu 305-päevase laktatsiooni piimatoodangu rekordi. Minna neljanda laktatsiooni toodang oli 14 198 kg piima.

Eesti holsteini tõu VISS

8. septembril 2005 toimus Luigel 16. holsteini tõugu veiste näitus-konkurss VISS 2005. Ka sel konkursil autasustas Jõudluskontrolli Keskus esmaspoeginud lehmade klassi võitjate omanikke. Esmaspoeginud lehmade klassi I koha pälvis AS Tartu Agro lehm Freia (reg.nr. 4517795), II koha OÜ Väätsa Agro lehm Nena IV (reg.nr. 4041900) ja III koha OÜ Raikküla Farmer lehm Melon (reg. nr. 394329). Lehm Freia pälvis ka eesti holsteini tõu VISS 2005 tiitli.

Possu seemendusjaamas

Possu projekti raames sai endale Possu ka ETSAÜ Tartu seemendusjaam. Possu abil on võimalik seemendusjaamas registreerida kuldi sperma kohta käivaid andmeid ja teostada esmast analüüsi jms. Samas loodi ka elektrooniline andmevahetus JKK ja seemendusjaama vahel.

Väljavõte lihavediste aretusprogrammist

1. Sissejuhatus

Viimastel aastatel on Eestis lihavediste arvukus märgatavalt suurenenud, samuti on suurenenud meil kasutatavate lihavediste tõugude arv. Eestis on kasutusel üheksat tõugu lihavedeid: hereford (Hf), aberdiin-angus (Ab), limusiin (Li), šoti mägivedis (Hc), šarolee (Ch), akviteeni hele (Ba), simmental (Si), piemont (Pi) ning mõned belgia sinise (Bb) ristandid. Need tõud on kogu Euroopas enamlevinud ja tundub, et lähemal ajal Eestisse enam uusi tõuge juurde tulemas ei ole. Eestis on kasutatavate lihatõugude aretusmaterjali valik üsna lai ja vajalik on luua süsteem antud tõugude otstarbekaks kasutamiseks veiseliha tootmisel vastavalt Eestis olevatele tingimustele.

2. Populatsioon

Suurima populatsiooniga maakonnad on Läänemaa, Saaremaa ning Pärnumaa, kus alustati lihavedisekasvatusega eelkõige rannaalade korrashoidmise eesmärgil, mis ühtlasi on ka lihavediste pidamise üks ülesannetest. Rohkemal või vähemal määral peetakse lihavedeid kõigis Eesti maakondades.

Eesti Vabariigi ammlehma kvoot on 13 416 veist.

3. Aretuse eesmärk

Lihatõugu vediste aretuse eesmärgiks on kvaliteetse veiseliha tootmine minimaalsete kulutustega. Selle saavutamiseks on vajalik ellu viia lihavediste aretusprogramm, kus tõuaretustöös on tähelepanu pööratud järgmistele põhisuundadele:

3.1. Sigivusomaduste parandamine - hea tiinestumine ja kerge poegimine.

3.2. Sugupullide valik.

3.3. Söödaväärinduse parandamine.

3.4. Ammlehmade valik - heade emaomaduste, piimakuse, hea välimiku ja rahuliku iseloomu järgi.

3.5. Lihaomaduste parandamine - kiire kasv, liha marmorsus, mitte rasvumine.

Eesmärkide saavutamine:

3.6. Puhasaretusfarmide kujundamine, kus tegeletakse pidevalt geneetilise tuumiku taseme tõstmisega. Puhasaretusfarmide ülesanne on toota tootmiskarjadele väärtuslikke sugupulle. Eesmärk on kujundada eelkõige nelja lihavede tõu - aberdiin-anguse, herefordi, limusiini ja šarolee - tõufarmid.

3.7. Piimalehmade ristamine lihatõugu pullidega lihavediste arvukuse kiiremaks suurendamiseks, saavutades sellega karjas olevale sugupullile optimaalse koormuse.

3.8. Jõudluskontrolli levik lihavediste üldise aretustaseme, paremate karjade ja perspektiivsete suguloomade selgitamiseks.

3.9. Lihavediste selektsiooniedu suurendamiseks tuleb laiendada vediste kunstliku seemendamise ja embrüosiirdamise kasutamist.

4. Aretusmeetodid.

4.1. Puhasaretus,

kus kasutatakse ainult parimaid isas- ja emasloomi antud tõugude säilitamiseks ja täiustamiseks. Iga lihavedetõu puhul on vajalik, et puhtatõuliste karjade osakaal kogu tõumassiivist oleks 15-20%. Lihavediste puhtatõuliste karjade aretustaseme tõstmine on käesoleval ajal üks tähtsamaid ülesandeid. Selleks on vajalik:

- suguloomade järjepidev valik selektsioonitunnuste alusel,
- kasutada paaritamiseks ainult väärtuslike sugupulle, keda muretseda teistest karjadest või välismaalt,

- selektsiooniedu suurendamiseks kasutada kunstliku seemendamist, embrüosiirdamist.

4.2 Ristamine on lihavedisekasvatuses üks tähtsamaid aretusvõtteid.

4.2.1. Vältavristamine,

kus iga järgneva põlvkonna emaslooma paaritamiseks kasutatakse ühe ja sama tõu puhtatõulist pulli. Neljanda põlvkonna ristandeid loetakse puhtatõuliseks. Ristand pullijärglane tapetakse lihaks.

Näide 1:

Ema: piimatõug x Isa: Ab F4(pt)

↓
♀ Ab F1 x Isa: Ab F4(pt)

↓
♀ Ab F2 x Isa: Ab F4(pt)

↓
♀ Ab F3 x Isa: Ab F4(pt)

↓
♀♂ Ab F4(pt)

F4 ehk puhtatõulise mõlema sugupoole järglasi võib kasutada puhasaretuses. Vältavristamise teel puhtatõulise lihavede saamine on pikaajaline aega nõudev töö.

4.2.2. Kombineeritud ristamine,

mille puhul kasutatakse ristamiseks mitut tõugu lihavedeid, et saada paremate lihaomadustega järglasi kui lähtetõugudel.

Kombineeritud ristamist kasutatakse siis, kui lihavediste arvukuse suurendamine on jõudnud vajaliku tasemeni ja tahetakse parandada lihavediste kasvukiirust ning tapa- ja lihaomadusi.

Näide 2:

Ema: Ab F1 x Isa: Li või Ch või Ba(pt)

↓
Li või Ch või Ba F1

Ammlehmaks on piimalehma ja aberdiin-anguse ristand, kellel on hea piimakus. Ristamisel kasutatakse suuremat tõugu paarituspulli (limusiin, šarolee, akviteeni hele), kellel on hea kasvukiirus ja head lihaomadused. Nii pull- kui lehmjärglased tapetakse lihaks.

Näide 3:

Lähtetõuks on simmental, kellel on kõrge piimatoodang ja head lihaomadused.

Ema: Si F4 x Ab F4

↓
Ab F1

Pulljärglased tapetakse lihaks, lehmjärglane jääb ammlehmaks ja ristatakse heade lihaomadustega limusiini, šarolee või akviteeni hele tõugu pulliga.

Näide 4:

Ema: Ab(pt) või Hf(pt) x Li, Ch, Ba, nii pull- kui lehmjärglased tapetakse lihaks.

5. Näitused.

Aretuseesmärkide saavutamiseks on vaja kiiresti suurendada puhtatõuliste lihavediste arvu. Üheks lihatõu propageerimise võimaluseks on esitleda loomi erinevatel messidel ja näitustel (näiteks Türi Agri, Luige Kevad, Tartu sügisnäitus jt.).

Taani lihaveiste süsteemiga tutvumas

Eesti Lihaveistekasvatavate Seltsi (ELKS) ja Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu (ETKÜ) lihaveiste huvilised tutvusid 27.-30. juulil Taani lihakarjade ja lihaveiste jõudluskontrolli ning aretuse süsteemidega. Kokku külastati seitset eri karja: simmentali, akviteeni hele, herefordi, šarolee, šoti mägiveise ja kahte limusiini karja. Igas farmis saime täieliku ülevaate konkreetse tõu kohta. Ülevaade anti nii aretusest, söötmisest kui ka pidamisest.

Taanis ei ole lihaveiste karjad suured. Põhiliselt 15-25 ammlehma. Üle 50 ammlehmaga karjasid peetakse juba suurteks. Tavaliselt on loomad suvel karjamaal ja talvel laudas, et mitte rikkuda karjamaade kvaliteeti. Reeglina on lihaveiste talud hobiks. Pererahvas teenib igapäevast elatist farmist väljas, kas siis linnas töötades või muud palgatööd tehes. Tööst vabal ajal tegeletakse lihaveistega. Suurim kari, mida me nägime, oli 50 ammlehmaga šarolee ja šoti mägiveise kari. Väikseimad 12 ammlehmaga simmentali ja herefordi karjad. Loomade pidamisel lähtutakse ühest Euroopa Liidu reeglist: loomi saab pidada nii palju kui sul maad on. Lihaveisekasvatases on reegel 1,4 ha kohta üks ammlehm. Taanis ei ole ammlehma kvooti, seega ei maksta neile ka ammlehma toetust. Toetust saab tapetud looma kohta ca 1100 DKK. Tapamass peab olema seejuures üle 190 kg. Toetust makstakse ka hektari kohta. Lihaveiste pidamine on intensiivne. Loomadele antakse proteiini- ja jõusöötaid 25-30% ratsioonist; silo, põhku ja muid põhisöötaid 60-70% ratsioonist. Eraldi ratsioonid on pullidele ja lehmadele. Sellise skeemi juures kaalub enamik pulle aasta vanuselt 550-600 kg ja lehmikud 450-500 kg. Täiskasvanud lehmade kaal on üle 800 kg ning pullidel ca 1500 kg. Oli ka karju, kus rekordid olid selles osas veel suuremad. Akviteeni hele karja omanik oma karjas alla tonniseid lehmi ei hoidvatki. Tapasaagised on valdavalt üle 60%, vaid herefordide ja šoti mägiveiste puhul on tapasaagised pisut üle 50%. Ka vasikate sünnimassid ei ole väga suured, jäädes vahemikku 40-55 kg. Kuid siingi on erandeid ja taas väitis akviteeni hele karja omanik, et tema karjas kaalub 10% sündinud vasikatest 80 kg. Tavaliselt võrrutatakse vasikad 6-7 kuu vanuselt.

Viibisime Taani piirkondlikus registrikeskuses Holstebro linnakeses. Saime ülevaate andmete kogumisest ja aretus-süsteemidest. Taanis on sisuliselt puhtatõuliste veiste kasvatamise süsteem. Loomad müüakse maha tõuloomadeks ja ülejääk, mis tõumüüki ei kõlba, realiseeritakse lihaks. Enamik karju käib piirkondlikel ning üleriigilistel näitustel. Näitustel käimine on vabatahtlik. Kõik kulud kannab farmer, lisaraha neile ei maksta. Näitustel loomad hinnatakse. Võitnud loomaomanikele on välja pandud sponsorite autasud, kuid ka need ei olevat väga hinnalised (jõusööt, mineraalid jms). Vabatahtlik on ka

jõudluskontrolli süsteemis osalemine, andmete edastamine. On kehtestatud reeglid, mida tuleb täita ja kui neid ei täideta, siis tegevus aretuskarjana peatatakse. Põhireeglid: seemendama peab vähemalt 50% karjast; peab teostama lineaarset hindamist ning testimisele peab saatma vähemalt 10% pullvasikatest või kolme aasta kohta ühe pullvasika (väike kari). Kaalutakse kaaludega, harva lindiga. Aretusspetsialist teeb lisaks kontrollkaalumisi 5% juhuslikult valitud karjades. Kõik andmed sisestatakse andmebaasi, mille järgi kalkuleeritakse indeksid kaaludele, tapasaagisele, sünnile, poegimisele, viljakusele ning piimakusele. Indeksid ühendatakse kokku üldindeksiks (S-indeks). Lihapullide testimine käib farmi tasandil. Farmeriga sõlmitakse leping. Kohustuslik on pullide spermaproovi tegemine enne testseemendusi. Sperma kogutakse kunstliku seemenduse jaamas. Testseemendused tehakse enamasti 3-4 pulliga 700-800 doosi pulli kohta. Limusiini ja simmentali tõu juures 1000-1100 doosi, kuna populatsioonid on suuremad. Soovitati hakata lihapulle kasutama alates 16. elukuust, kuna lihapullid saavad suguküpseks hiljem. Tihti peale on 12-14 kuu vanuse pulli sperma kehva ja loomad ei jää tiineks.

Taanis on 17 erinevat lihatõugu: limusiin (6000 ammlehma), hereford (4000), simmental (3000), šarolee (3000), aberdiin-angus (2000), šoti mägiveis (1500), akviteeni hele (1000), ülejäänutel alla 1000 ammlehma. Kokku on ammlehmi ca 50 000.

Huvipakkuv oli taanlaste seemendusringide korraldus. Neid korraldab aretusühistu, kelle palgal on enamik Taani seemendajaid (kokku 195). Ringid ei ole pikad, farmid asuvad keskmiselt 6-14 km raadiuses, keskmine kilometraaž esmakordse seemenduse kohta kujunes 2004. aastal 8,82 km ja ühe lehma kohta kulutati keskmiselt 1,6 doosi spermat. Seemendajad töötavad grupis, kus on kolm seemendajat, kellest kaks on põhitöötajad ja üks asendaja. Seega on tagatud kõigile vabad päevad. Seemendaja kohta tehti 2004. aastal esmakordseid seemendusi 3700.

Kokkuvõtteks tuleb öelda, et nelja pika päeva jooksul saime piisavalt hea ülevaate Taani lihaveisekasvatases toimuvast, kohtusime erinevate farmeritega, külastasime piirkondlikku, Tartu maamessiga võrreldavat näitust. Jõudsim arusaamale, kui tähtis on lihaveisekasvatases söötmis- ja pidamistingimused, eriti täisväärtusliku ratsiooni kasutamine. Hea oli kuulda, et taanlased väärtustavad tõuaretust, kõrge väärtusega pullide kasutamist, embrüosiirdamist, lineaarset hindamist ja jõudluskontrolli. Ja seda kõike tehakse vabatahtlikult, enda karja arengu huvides, parema tuleviku nimel. Siin on ka meie farmeritel üht-teist mõelda. Edukat arengut!

Tõnu Põlluäär
ETKÜ tõuraamatu- ja aretusosakonna
juhataja

Karjade ja loomade arv lihaveiste jõudluskontrollis 26.09.2005 seisuga

Tõug	Karju	Kokku			Puhtatõulisi			Ristandeid		
		Veiseid	Lehmi	Lehmikuid	Veiseid	Lehmi	Lehmikuid	Veiseid	Lehmi	Lehmikuid
Aberdiin-angus	268	2105	618	923	196	80	49	1909	538	874
Belgia sinine	8	22	3	10	0	0	0	22	3	10
Blonde d'Aquitaine	19	96	2	52	6	2	2	90	0	50
Hereford	203	2568	780	1024	309	128	94	2259	652	930
Limusiin	224	1937	540	912	150	43	62	1787	497	850
Piemont	29	119	33	53	0	0	0	119	33	53
Simmental	9	75	24	28	54	24	16	21	0	12
Šarolee	46	282	67	134	94	31	36	188	36	98
Šoti mägiveis	19	123	41	44	36	16	9	87	25	35
Kokku	428	7327	2108	3180	845	324	268	6482	1784	2912

Programm Pässu

Peaaegu üks aasta on möödas sellest ajast, kui Eesti Lambakasvatajate Selts (ELaS) hakkas registreerima ja haldama lammaste jõudluskontrolli andmeid Jõudluskontrolli Keskuses välja töötatud veebirakenduse abil. Nii said lambakasvatajad interneti kaudu lammaste jõudluskontrolli andmetele juurdepääsu.

ELaS otsustas infosüsteemi muuta seetõttu, et vana jõudluskontrolli programm ei rahuldanud enam ELaSi vajadusi, nõudis väga palju käsitsitööd ja andmete kvaliteet ei olnud piisavalt hea. Nii pöördus selts JKK poole palvega aidata luua uus infosüsteem jõudluskontrolli läbiviimiseks.

Lammaste projekt sai edukalt teostatud nelja kuu jooksul ja juba 2004. aasta novembris said ELaSi spetsialistid sisestada lammaste andmed läbi uue rakenduse, mis sai nimeks Pässu. Vanad, aastate jooksul kogunenud lammaste jõudluskontrolli kvaliteetsed andmed kanti üle uude andmebaasi.

Mille poolest erineb Pässu vanast süsteemist? Uus infosüsteem töötab kõikides operatsioonisüsteemides ning kõikide internetilehitsejatega.

Rakendus on mõeldud kasutamiseks mitte ainult ELaSi spetsialistidele, vaid ka jõudluskontrollis olevatele lambakasvatajatele.

Pässu on veebipõhine rakendus, mis annab lambakasvatajale võimaluse saada oma karjast ülevaade ning esitada oma karja sündmused elektrooniliselt.

Väga oluline erinevus on see, et süsteem teeb põhjaliku sisestatud andmete kontrolli ja vastavalt sellele salvestab andmebaasi ainult kvaliteetsed andmed.

Pässu võimaldab mitte ainult jälgida, sisestada ja hallata lammaste jõudluskontrolli andmed ja nende põlvnemist, vaid ka pidada ja hallata eesti valgepealiste ja eesti tumedapealiste lammaste tõuraamatuid, teha erinevaid

statistilisi kokkuvõtteid, trükkida lamba põlvnemistunnistust ja lambakaarti.

01.09.05 seisuga on jõudluskontrolli all 52 karja, kus on kokku üle 5000 lamba. Pässu kasutajaid on hetkel 22. Programmi kasutajanime ja salasõna väljastab ELaS. Informatsiooni registreerimise kohta saab telefonil 742 2579 või e-posti aadressil elas.elas@mail.ee

Jelena Pellijeff

*Infotehnoloogia osakonna
arendussektori juhataja*

Uus töötaja

Alates 14. juulist töötab meil pearaamatu-pidajana Lilia Lanemann.

Kalender

3-4. november – JKK aretusseminar
“Üldindeksi kasutuselevõtmine lüpsikarja aretuses”

Muhedat

JKK andmebaasis on kõige rohkem järgmiste nimedega pulle:

Nimi	Arv
Juku	344
Juss	308
Punu	288
Poiss	274
Pull	243
Miku	230
Bruno	207
Tõnu	202
Peedu	173
Tõnn	156
Jüri	151
Peeter	130
Mats	124
Mihkel	104
Punik	102

Tööjuubelid

02.10.2005 Natalja Vavilova – 25
05.10.2005 Lauri Kask – 5
16.10.2005 Vares Helve – 25
01.12.2005 Kaie Kasemets – 5
18.12.2005 Kalle Noorma – 5
29.12.2005 Eneken Ulmas – 5

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste ja kitsede
jõudluskontrolli alane
nõustamine 738 7738

Sigade jõudluskontrolli alane
nõustamine 738 7765

Kõrvamärkide müük 738 7762

Järvamaa klienditeenindaja 738 7751

Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-,
Jõgeva-, Valga-, Võrumaa
klienditeenindaja 738 7752

Lääne-, Põlva-, Rapla-,
Tartu- ja Viljandimaa
klienditeenindaja 738 7753

Lääne-Viru, Pärnu-, Saaremaa
klienditeenindaja 738 7754

Põlvnemisandmed (veised) 738 7756

Geneetiline hindamine
(veised) 738 7731

Geneetiline hindamine (sead) 738 7735

Raamatupidamine 738 7700

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu

Tel. 738 7726

Faks 738 7724

Piimameetrite testimine 738 7722

Piimaproovide vastuvõtt 738 7721

Piimaringid 738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Västriku 2b; Tallinn	tel 655 7250	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2; Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27; Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10; Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla; Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2; Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30; Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1; Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86; Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6; Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10; Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	K 14.00-17.00; R 9.00-14.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215; Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19; Valga	tel 764 2995	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4; Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11; Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	R 10.00-13.00